

Aşıda Patent Tartışmaları ve Aşı Karşıtlığı Üzerine

24.04.2021 • Güncel Müdahaleler • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıdaki yazı web sitemizin takipçilerinden Doruk Özenç tarafından yazılmış ve tarafımıza iletilmiştir. Yazıya dair görüş ve önerilerinizi makale altında bizlerle paylaşabilirsiniz.

Covid 19 pandemisinin ilerlemesi; güncel olarak aşılardan uygulanmaya başlaması, aşılarda patent tartışmaları ve aşı karşıtlığı tartışmalarını gündeme getirdi. Türkiye’de de etkisini önemli ölçüde gösteren patent tartışmaları, salgına karşı önlemler ve aşı karşıtlığı üzerine tartışabilmek için bir adım geri çekilerek mevcut duruma bakmak ve salgının yönetiminden sorumlu olan devletlerin ve rejimlerin temel eğilim ve yönelimlerini incelemek gerekiyor. Aşı karşıtlığı olarak ifade edilen düşünce ve tavırların nedenlerine bakmanın bu sistemin ve rejimin salgın sırasında da işlediği milyonlarca can alan suçlarını teşhir etmekten ayrı ele alınamayacağını ifade etmek gerekiyor.

Mevcut Duruma Bakmak

Covid 19 pandemisi bir buçuk yılı aşkın bir süredir devam etmektedir. Covid 19 pandemisi ve pandeminin yönetiliş biçimi sebebiyle dünyada ölümler artmakta, insanlar işlerinden olmakta, mevcut sistemin çelişki ve gerilimleri belirginleşmektedir. Covid 19 pandemisine ilişkin düşünür ve tartışırken; salgının ortaya çıkış nedenleri, salgının hangi sistem ve yönetim biçimleri altında yönetildiğini sürekli akılda tutmamız gerekiyor. Salgın mevcut kapitalist-emperyalist sistemin; üretim biçiminde anarşinin itici gücünün belirleyici olduğu ve üretim ilişkilerinde bir hayli toplumsallaşmış üretimle onun şahsi temellükünün olduğu; bu sistemi bir arada tutan yönetim ve rejimlerin bu ilişkilerin koruyucusu, kollayıcısı ve devamlılığını sağlamaya odaklı olduğu bir konjonktürde gündeme gelmektedir. Bu süreklileşmiş kar arayışı ve sonsuz rekabet ilişkileri pandemiye önlemeye dönük farmakolojik olmayan önlemlerin yaygınlaştırılması (maske ve dezenfektan üretimi, fiziksel mesafeyi koruyan üretim ve dolaşım alanlarının yaratılması) ve

farmakolojik yöntemlerin (aşı ve ilaç) geliştirilmesinde kendini baskın biçimde gösteriyor. **Ayrıca salgını yönettiğini iddia eden devletlerin ve uluslararası kuruluşların salgını tanımlama, ele alma ve salgınla mücadele yöntemleri de virüsle mücadeleyi terörle mücadele konseptine sıkıştırma, küresel salgına karşı metodolojik milliyetçilikle yanıt verme, hakim sınıfları ve ayrıcalıklı kesimleri koruma gibi yönelimler içeriyor. Bunları gezegenin bütüne ilişkin işlenen suçlar olarak görmek gerekiyor**

Sahi Neydi Bu Pandemi? Pan Neresi Demos Kim?

Türkiye’de salgın olarak duyduğumuz kelime bilimsel çalışmalarda “pandemic” olarak kullanılır. Kelimenin kökeni ise pan (tüm) ve demos (nüfus) olarak oluşur. Bütün gezegeni esas alan ve tüm canlıları kapsayan bir bakış açısını bu salgını yönetenlerde göremiyoruz. Salgının yönetimine dair endişelerini dile getiren bilim insanları salgına karşı küresel bir bakış açısı ortaya koyulamadığını ifade ediyor. **Tüm gezegene ve tüm canlılara-doğaya ilişkin bir bakış açısının yerine ulusallığı, yerelliği, kendi çıkarlarını, kendi milletini, kendi ahlaki ve dini erdemlerini ön plana çıkararak davranan; pandemiye karşı geliştirdikleri bu önlem ve pratiklerle kapitalist-emperyalist sistem içerisinde yeni ve daha avantajlı konumlara gelmeyi arzulayan bu sistemin ve rejimin yürütücüleri, pan ve demos kavramını kendi çıkarları doğrultusunda daraltıyorlar.**

Pandemiye yöneten devletler; kapitalist-emperyalist sistemin işleyişi ve eğilimleri doğrultusunda hareket etmektedirler. Fakat daha özelinde burjuvazinin açık bir diktatörlüğü olan faşist rejimlerin iş başında olduğu ülkelerde, pandemiye karşı “mücadele” daha da çetrefilli bir hale getirmektedir. Bu faşist rejimler pandemiye mücadeleyi virüse karşı mücadeleye indirger; biz ve öteki arasındaki mücadele şeklinde yorumlamaya teşnedir, pandemiye mücadeleyi teröre ve iç düşmanlara karşı mücadele olarak yorumlar, önlemlerini bilimsel bir şekilde değil zor yoluyla ve hurafeler yoluyla yaygınlaştırmaya zemin sunmaktadırlar. Virüsün toplumun ezilen katmanları ve dezavantajlı gruplarda yaygın olarak görülmesine, virüsün bir “işçi sınıfı hastalığı” olarak seyretmesinin nedenleriyle değil sonuçlarıyla iş görür. Bu insanları “virüs taşıyıcısı” olarak kriminalize eder. Toplumdaki mevcut kutuplaştırmayı; sağlıklı biz ve hasta göçmenler, yabancılar, kadınlar, LGBTİQ+ bireyler, işçiler olarak derinleştirmeye çalışır.

Aşı Hangi Zeminde Üretiliyor? Aşı Karşıtlığı Neden Yayılıyor?

Pandemi yönetiminde açığa çıkan bu derin çelişkiler; aşı üretimi, aşının yaygınlaştırılması ve aşının yaygın olarak kullanılmasında da kendini gösteriyor. Salgın tarihçileri; aşının bulunması ve uygulanması sürecinin on yıllara dayandığını fakat teknolojik gelişmelerin artması ve aşı üretimine kaynak aktarımı artırıldığında bu sürenin kısalabileceğini ifade ediyor. İlaç tekelleri ve aşı şirketleri arasındaki rekabet de bu sürecin belirleyici etmenlerinden biri olmakla beraber şu an gündemde aşı şirketleri arasında ulusal ve uluslararası ölçekteki patent tartışmaları var.

Aşının mevcut salgını önlemenin tek ve biricik geçerli yolu olduğunu söylemek mümkün gözükme de salgının mevcut yayılımını önlemede oldukça önemli bir önlem olduğunu tespit etmek gerekiyor. Fakat aşının üretiminde şirketler arasındaki rekabet ve patent tartışmaları, aşının “ulusal” sıfatlarla (Çin Aşısı, Rus Aşısı, Alman Aşısı) anılması aşının yaygınlaştırılmasında görülen çok boyutlu eşitsizlikler aşının etkinliği ve geçerliliğini azaltma riskini içeriyor. Dünyanın çeşitli bölgelerinde Covid-19 virüsünün mutasyona uğraması ve bu sürecin hızlı seyretmesi mevcut aşının etkili olma olasılığı ciddi oranda azaltıyor.

Aşının üretimi ve yaygınlaştırılmasına eşlik eden bu ilişkiler ve çelişkiler; salgının uzamasına neden oluyor. Toplumun geniş katmanlarında pandemiyle mücadele eden öznelerin çelişkileri ile pandemi arasında haklı olarak bir bağlantı kuruluyor. Fakat bu bağlantı bu sistemin analizi ve teşhirine dönük bilimsel bir analiz yapılmadığı zaman; komplo teorisi, derinleşen hurafeler olarak gündeme geliyor. Toplumdaki mevcut sınıf ayrımları ve eşitsizlikler arttıkça kayıtsızlık artıyor. Salgına karşı kolektif önlemler almak yerine ben fenomeni daha yaygın ve güçlü bir şekilde toplumsal işleyiş biçimi olarak kendisini gösteriyor.

Aşı karşıtlığı güncel ve yaygın bir fenomen olmakla beraber tarihi de aşının tarihi kadar eski. Hastalığın da “Tanrısal” bir nedenden ileri geldiğini ve hastalığa karşı gelmenin tanrıya karşı gelmek olduğunu söyleyen çevreler, 19.-20.yüzyıldaki sağlık uygulamalarının mevcut devlet ve rejimlerce kullanılış biçiminden haklı olarak şüphe duyanlar, bebeklerine bir iğne vurulmasından ve aşı takviminin sık aralıklı olmasından endişe duyan ebeveynler, doğal yaşam ve alternatif tıp uygulamalarını öne çıkaranlara kadar geniş kesimlerce oluşturulan geniş bir kanaatler kümesinden oluşan aşı karşıtlığı; en temel olarak bilimsel yöntem ile tıp biliminin uygulamaları

ve uygulayıcıları arasında bir özdeşlik kuruyor. Post modern düşünürler ve objektif hakikatin olmadığı yönünde bir çıkarımdan yola çıkarak mevcut durumu inceleyen yaklaşımlardan da güç alan aşı karşıtlığı toplumun ve insanlığın bütününe ve gezegene ilişkin sorunlara kayıtsız kalmayı sağlıyor. Mevcut sistemin çelişkilerini bir akıllı tasarım ve üst akılla açıklamaya çalışan komplocu akıl yürütme, pandemiye yol açan sebeplerin bilimsel bir açıklaması yerine pandemiyle mücadele eden aktörlerin yaptıklarına odaklanıyor.

Bilimsel yöntem ve düşünüş biçimi sergilenmedikçe; salgın ve salgın yönetimi arasındaki ilişkiler gittikçe mekanik ve tek boyutlu olarak ele alınıyor. **Türkiye özelinde faşist rejim ve medya salgının artmasında “bireysel dikkatsizlikleri” ön plana çıkarıyor. Fiziksel mesafeye dikkat edilmeyen yerleri açık alanlar, kafeler, kahvehaneler ve meyhaneler olduğunu öne çıkarıyor.** “Salgını önemsiz gören ve açık havada kafasına göre gezen alık vatandaş” algısını öne çıkarıyor. AKP-MHP dışındaki partilerin yönetiminde olan belediyelere bağlı kentlerde ulaşım yoğunluğundan dem vuruyor. Mevcut faşist rejimin çıkarları doğrultusunda toplumu kutuplaştırmayı ve salgının yayılmasıyla kendi karşıtı olduğu toplumsal kesimlerin davranış ve faaliyetleri arasında tek ve doğrusal bağlantılar kuruyor. Muhafız kesimlerde ise “Salgın can alıyor “ veya “AKP kongreleri nedeniyle virüs yayılıyor” gibi tek yanlı iddialar dillendiriliyor. Tek başına salgın can almıyor. Salgının ortaya çıkması; en temelde doğa ve canlılar arası ilişkilerin mevcut kapitalist-emperyalist üretim biçiminde cereyan etmesiyle temellendirilebilir. Mevcut rejimlerin ve özelde Türkiye’deki faşist yönetiminin salgın sırasında keyfi ve çıkarları doğrultusunda davrandığı çok açık olsa da Türkiye’deki tek kalabalık AKP kongreleri ve mitinglerinde yok. Mültecilerin sağlığı ve yaşam koşullarının hesaba dahi katılmadığı, gündelik çalışan proleterlerin, fabrika, atölye ve çeşitli iş alanlarında çalışan insanların üretim alanında ve ulaşım alanında fiziksel mesafe ve sağlıklı açısından ciddi sorunların olduğu açık . Yine ulaşım alanında da benzer sorunları görüyoruz. Sağlık emekçilerinin sorunları ve talepleri yine bu faşist rejimin yönelimleri doğrultusunda yok sayılıyor. Virüse karşı mücadele “teröre ve dış güçlere karşı mücadeleyle” özdeşleştiriliyor. Faşist rejimin destekleyen medya sürekli “Batı’nın ahlaksız olduğu ve salgında başarısız olduğu argümanını” dillendirdikçe; pandemi ile mücadeleyi dışarıya karşı yürütülen savaş gibi ifade edildikçe sağlık çalışanları da cephedeki askerler gibi görülüyor

Yukarıda sayılan tüm bu sebepler; faşist rejimin çıkarları doğrultusunda toplumu kutuplaştırmak için üretilen siyasi hakikatler; toplumsal dayanışma ve geniş sorumluluk duygularını ciddi bir biçimde azaltıyor. Bilimsel yönetime duyulan güven azalıyor ve doğrudan Bilim Kurulu'nun işlediği suçlarla bilimsel yöntem özdeş görülüyor. Kayıtsızlık, komploculuk, yabancı-düşman olanla virüs taşıyıcısının bir sayıldığı yaklaşımlar, bu rejimin işleyişinden ortaya çıkan derin çelişkilerin yarattığı boşluk; hurafelerin ortaya çıkmasına neden oluyor.

Çıkarmamız Gereken Sonuçlar

Ardea Skybreak'in de söylediği üzere: "bilim maddi gerçeklikle uğraşır ve tüm doğanın ve tüm insan toplumunun bilimin ilgi alanı içinde olduğunu söyleyebiliriz, bilim bunların tamamıyla ilişkilidir. Bilim bir araçtır – çok güçlü bir araçtır. Neyin doğru olduğunu, gerçeğe neyin karşılık geldiğini söyleyebilmek için bir yöntem ve yaklaşımdır." Bilim bir süreçtir ve kanıtlara dayalıdır. Ve bu süreçte, realiteyi nasıl değiştireceğinizi anlamaya çalışırken, maddenin sürekli hareket halinde olmasından dolayı, bazı yeni hakikatlerle karşılaşsınız ve doğruluğuna kanaat gitirdiğiniz yanlış düşüncelerden koparsınız. Ya da yönteminizi daha da materyalist kılar ve hakikate daha fazla yaklaşsınız. Bununla birlikte Ardea'nın "çöp bilim" diye ifade ettiği bir husus vardır. Bilimi daima kötüye kullanır, verili üretim ilişkileri içerisinde, bu ilişkilerin devam etmesi ve evet, daha güçlenmesi için kullanır. Bu kötü bir bilimdir.

Bir diğer husus ise doğa-insan-hayvan olarak kurduğumuz ilişkilerin yeni kriz ve yeni salgınlara açık olduğunu öngörmemiz gerekiyor.İnsanlığın yerleşik yaşama geçmesi, tarımsal üretime başlaması ve hayvanları evcilleştirmesi ile birlikte; hayvanlardan insanlara ve insanlardan hayvanlara birçok bulaşıcı hastalığın geçtiği salgın tarihçilerince belirtiliyor. Meselenin önemli bir boyutu da doğa-insan ve hayvan-insan ilişkileri olsa da bu ilişkilerin mevcut üretim biçiminin ve üretim ilişkilerinin içerisinde cereyan ettiğini sürekli akılda tutmak gerekiyor. İnsanların mevcut ilişkiler ve belirleyici etmenler altında doğa ve hayvanlarla kurduğu ilişkinin, ilişki biçimlerindeki temel yönelim ve değerlendirmelerin yani bu sistemi ayakta tutan fikirlerin de değişip dönüşmesi gerekiyor.

Pandemi'nin şu ilkeyi ön plana çıkardığını görmek gerekiyor: "Enternasyonalizm önce Dünya gelir". Bu sadece uluslararası dayanışma ve bir araya geliş değil; gezegeninin şimdilik

bilebildiğimiz sorunlarına gezegeninin bütününden bakabilmek anlamına geliyor. Pan (tüm) ve Demos(nüfus) olarak açılanan pandemi(salgın); gezegeninin bütününden bakabilmeyi ve mevcut kapitalist-emperyalist sistemin gezegendeki yayılımı ve çelişkileriyle incelenmesi gerektiğini; nüfusun ise sadece insanları hesaba katarak ele alınmayacağını ve tüm canlıları kapsayan; doğa-canlılar ilişkisi temelinde bir analiz geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu söyleyebiliriz.

Kapitalist-emperyalist sistem; bu sistemin çok boyutlu çelişkileri ve üretimin anarşik örgütlülüğünün itici güç temelinde hakim olduğu “doğası” gereği gezegeninin ve canlıların sorunlarını çözemez. Komünist devrim zorunludur ve mümkündür. Bu devrimin gerçekleştirilmesi için bir bilim olarak komünizmin kritik çelişkisini çözümlemiş, bilimsel bir yöntem ve yaklaşım geliştirmiş, “enternasyonalizm: önce dünya gelir” diyen Bob Avakian ve onun Yeni Komünizmin takip edilmesi veyaygınlaştırılması gerekir.